

ŞEHİRLEŞMENİN FEDERAL DEVLET SİSTEMİ ÜZERİNDEKİ TESİRİ (*)

Yazan : *Frank P. Zeidler*

Çeviren : *Ruşen Y. Keleş*

1955 - 1977 yılları arasındaki devrede şehirleşmenin federalizm üzerindeki tesirinin ne olacağı meselesi tartışılırken, bu devre zarfında Amerika Birleşik Devletlerinin savaş veya barış içinde mi olacağı sorusu cevaplandırılmak gerekir. Bu konuda iki faraziye ileri sürmek mümkündür. Birincisi, atom silâhlarının kısmen veya büyük ölçüde kullanılacağı bir savaşın zuhuru; diğeri de, devamlı bir savaş korkusunun arka plânda kaldığı bir barışın tesis edileceği faraziyesidir. Bu ihtimallerden hangisinin gerçekleşeceği hakkında söz söylemek çok güç olduğundan, şehirleşmenin federalizm üzerindeki tesirine dair, yukarıdaki iki faraziye-ye dayanan iki ayrı cevap vermek istiyorum.

Birinci faraziye, Amerikan ve Sovyet hükûmetlerinin devamlı bir barışa karar vermeleri hususunda çok kötümser bir mahiyet taşımalarına rağmen, bana daha fazla muhtemel görünmektedir. Bunun sonucu, Amerika'nın ve Rusya'nın bellibaşlı şehirlerinin nükleer bombalarla tahrip edilmesi olacaktır. Beni buna inandıran başlıca sebep, Sovyetler Birliğinin durumudur. Sovyet liderleri, Amerikan liderleri gibi, halktan gelen tazyiklere muhatap değildirler. Aynı zamanda Lenin'in fikirlerinin ve onun iktidarı ele geçirmek hususundaki diğer bütün prensiplerin cazibesine kapılmışlardır. Hükûmete mensup herhangi bir kimse, Leninizm şeklinde anlaşılan Sovyet sisteminin «düşmanları» hakkında yumuşak bir dil kullanırsa bir daha iktidara gelemez. Kim iktidara gelmişse, zorla ve kuvvetle gelmiştir. Bu, iktidarın zirvesine ulaştıktan sonra da, vazgeçilmesine imkân olmıyan bir hareket tarzıdır.

Sovyet liderlerinin diğer milletlere ve bilhassa baş düşmanları olan Amerika Birleşik Devletlerine karşı, kendi halkına ve arkadaşlarına ol-

(*) Bu yazı, Amerikan Siyasî İlimler Derneğinin, 7 Eylül 1957 tarihinde Cleveland'da toplanan Kongresinde Belediye Başkanı Mr. Frank p. Zeidler tarafından yapılan tebliğin Türkçesidir. Derginin bu sayısındaki Prof. F. Yavuz'un «İstanbul'un İmarı ve Arsa Meselesi» başlıklı makalesi bu problemle yakından ilgilidir.

duğundan daha az cebir ve şiddet kullanacaklarını farzetmek mantıkî olmaz.

Bu halin bir neticesi olarak, Sovyet liderlerinin umumî konuşmalarının konusu ister istemez Amerika olmak gerekir; yok eğer Amerika Birleşik Devletlerine yöneltilen sözler, «Birlikte yaşama» nın arzu edildiğini anlatan sözlerse, bunlar da, Rusya'nın ilerde daha fazla kuvvetlenerek hücumla geçip Amerika'yı mahvedinceye kadar şimdilik sadece onun bir güvenlik duygusu içinde ataletle sevk edilmesine çalışıldığına, Rusya'daki parti hizbini idare eden liderleri ikna etmek üzere ifade edilmiş olmalıdır.

Rus liderlerinin hareketleri tabii olarak Amerika'da tepki yaratmaktadır; komünizm, birçok hatiplerin, siyaset ve din adamlarının, iktisatçıların hücum ettikleri ana konu haline geliyor.

Her iki taraf liderlerinin uzun müddettenberi yaptıkları tehditler, fikrimce, kaçınılmaz bir milletlerarası anlaşmazlığa sebebiyet verecektir. Gerçi bu kötümser bir görüştür; fakat halihazır gelişmeler, silâhsızlanma teşebbüslerine rağmen, yeni bir mücadele istikametindedir.

Atom savaşında tahrip edilecek hedefler bir karşı taarruz yapılması ihtimali olan önemli askerî tesislerin bulunduğu yerlerle, nüfusun ve sanayiın temerküz ettiği şehirler olacaktır. Gerginlik daha fazla artar ve silâhsızlanma programı peşinde koşan insanlar hayal kırıklığına uğrarlarsa, dost - düşman herkesin, şehirlerdeki binaların ve insanların istikbali hakkında endişe etmeğe başlamaları kaçınılmaz bir zaruret olacaktır. Bu bölgeler, Amerika'nın ve federal devlet sisteminin tahrip edilmeğe en fazla müsait olan tarafıdır. Amerika Birleşik Devletleri gibi bir devlete karşı, bellibaşlı şehirlerinin tahrip edileceği tehdidini kullanmak suretiyle bir santai yapmak çok muhtemel görünmektedir. Buna kabırsa bugün biz böyle bir durumla karşı karşıya bulunuyoruz. Bu tehdidin varlığı, bazı şehir idarecilerini ve federal makamları, Amerikan şehirlerinin kolayca tahrip edilmesine nasıl mañi olunacağı hususunda düşünmeğe sevk etmiştir. Federe devletlerin resmî makamları bu meseleye fazla dikkat sarfetmemektedirler. Şehirlerin uğrayacağı tahribatın azaltılması için herhangi bir ciddi tedbir alınmadan, günün birinde bir atom savaşının çıkacağından korkuyorum. Bazı şehirler tahliye edecekleri insanlara mahsus olmak üzere, köylük yerlerde özel iskân sahaları tedarik etmeden geniş tahliye plânları hazırlamış olabilirler. Bir savaş vukuunda, köylük yerlerin, şehirlerden akın edecek kitleleri barındırmak üzere iyice hazırlanmış olamayacaklarından da korkuyorum.

Bununlaberaber, maalesef, önümüzdeki on yıl içinde, iş imkânları-

nın ve yüksek hayat standardının cezbedeceği nüfusun büyük şehirlerde devamlı bir temerküze yol açacağı görülmektedir. Sanayi tesislerinin dağıtılmasına, yahut, savaşın büyük Amerikan şehirleri üzerinde yapacağı tahribatın hafifletilmesi hususuna, ne sanayicilerin ne de federe devletlerin veya federal hükûmetin fazla önem vereceklerini de ümit etmemekteyim.

Şehirlerin, savaşın ağır tahribatına maruz bulunması hâlinin, millet için çok vahim sonuçları vardır; bunun mânası milletin mahvolması ve federal sistemimizin ortadan kalkması olabilir. Bugün federalizmin en büyük zaafı bu noktada toplanmış bulunuyor.

Atom savunması yaparken federal sistemi himaye etmekte federe devletlerin oynayacakları rol çok önemlidir. Bugün federe devletler atom tehdidi karşısında hemen hemen tamamen hareketsiz bir halde ve tehli keden bihaberdirler. Federe devletlere çiftçiler adına hareket eden küçük - şehirli halkın köy düşmanlığı yasama organları karşısında esas mesele olarak kalacağından bu organlar, şehirlerin korunması hususunda özel bir faaliyet gösteremeyeceklerdir.

Amerika'nın atom silâhlarına karşı savunulması konusunda federe devletlerin yürütme ve yasama organları çok bilgisiz ve kayıtsızdırlar. Bunun bellibaşlı sebebi, her federe devlet içinde rekabet hâlinde bulunan siyasî partilerin gerek sivil savunmaya, gerekse tahribata fazla müsait şehirlerin korunmasına, siyasî bakımdan fazla önem atfetmemekte olmalarıdır. Onlar, mütad siyasî faaliyetlerine, son on beş yıl içindeki büyük ilmî ilerlemeler hiç vukubulmamış gibi devam etmektedirler. Federe devletlerin şehirlere karşı kayıtsızlığının ve düşmanlığının, Amerikan federal devlet sistemine büyük bir darbe olacağı kolayca anlaşılabilir. Bu, bizim için ilk büyük askerî hizmet olabilir. Ve belki de 181 yıllık tarihi olan milletimizin hayatına son verebilir. Federe devletlerin güçsüz kuvvetsiz olmaları karşısında, şehirlerin fazla büyümesi keyfiyetinin Amerika üzerindeki tesirlerinin, bir atom savaşında Amerikan federal sisteminin mahvına yol açacak birçok hâdiselere sebebiyet vermesi muhtemeldir.

Bir harp vukuunda Amerikan şehirlerinin daha az tahrip edilmesini temin maksadıyla, şehirli nüfusun ve sanayinin temerküzünü önlemek gerekmektedir. Bugün ne federe devletler, ne federal hükûmet ve ne de belediyeler, bu işi başarmak için gerekli kudret ve yetkiyi kullanmaya hazır değildirler. Evvelâ, güdümlü mermilere karşı sığınaklar yapmak için federe devletler ve federal hükûmet tarafından konulan vergilerin arttırılması gerekmektedir. Bunun yanında, federe devletler halk kitle-

lerinin savaştan daha az zarar görmeleri için teferruatlı bir imar ve inkişaf plânı hazırlamak üzere, hem şehir merkezlerini, hem de rekabet hâlindeki banliyöleri içine alan büyük şehir bölgeleri tesis etmek zorunda kalacaklardır. Keza, federe devletler ve federal hükûmet tehlike dâvet eden sanayiî de kuruluş yerinin yeniden tesbiti hususunda ısrarla durmalıdırlar. Bu suretle sanayi bütün memleket sathına dağılmış ve Amerika'ya tevcih edilecek ağır bir darbe, milletin altından kalkamayacağı, telâfi edilmez bir tahribata ve zarara sebebiyet verilmiş olacaktır.

Bütün bunları başarmak, kanaatimcê, hem federe devletlerin, hem federal devlet iktidarının ötesinde ve hem de şehirlerde yaşayan halkın arzularının dışındadır.

Korunmadaki bu yetersizlik, Sovyetler Birliği gibi, kitleleri muayyen tarzda harekete zorlayabilen, sanayiî kuruluş yerini yukardan tâyin eden ve böylece savaşın tahribatını hafifleten bir şiddet rejimiyle karşılaştırılınca Amerikan Federal sisteminin zaafı açıkça ortaya çıkar. Eğer bu sistem bugün ayakta durabiliyorsa, bunu sırf potansiyel mücadele gücüne borçlu olduğu kendiliğinden anlaşılır.

Bununla beraber, atom çağı için özel bir plânlama yapılmamış olmasının sorumluluğu, tamamen ne federe devletlere yüklenebilir ve ne de federal hükûmeti idare edenlerin zaafına atfedilebilir. Bunun sebebini, savaş gürültüsünden bıkmış, şehirler dışındaki hayata hasret çeken ve Amerikan şehirlerinin savunmasına mahsus bir plân yapmaktan ibaret olan sevimsiz fakat zarurî vazifelere toplu halde kendilerini veremeyen insanların haleti ruhiyelerinde de aramak gerekir.

Halkın hissiyatına tercüman olan büyük iktidar partileri müstakbel bir otam harbini görmemezlikten gelmekte ve Amerika'ya yapılacak bir taarruzun tesirlerini azaltmağa matuf zarurî tedbirleri almaktan kaçınmaktadırlar. Sadece şehirlerdeki halkın korunması hususunda hükûmetlerin daha müessir bir rol oynamaları için bazı liderler üzerinde tazyiklerde bulunulduğu müşahede edilmektedir. Şehir idarecilerinin faa'iyeti, şehirlerin gelişmesine bazı değişiklikler getirebilir. Bu, federe devletlerin ihmal ettikleri şehir meseleleri konusunda federal devleti harekete geçirmek için şehirlerin biraz olsun tazyikte bulunmasına yol açabilir. Netice olarak, bir atom savaşının zuhur edeceği zamana kadar şehir merkezleriyle federal devlet arasında daha sıkı bir yakınlık teessüs edecek ve şehir resmî makamları federe devletlerce karşılanması ihmal edilen birtakım ihtiyaçlarını temin görevini onların elinden alacaklardır.

Bu, sonunda büyük şehirlerle federe devletler arasındaki düşmanlı-

ğı artırabilir. Bilhassa Kuzey'dekiler olmak üzere büyük şehirlerdeki seçmenler Demokrat Partiyi tutmağa devam ederken, şehirler dışındaki ve köylerdeki seçmenler Cumhuriyetçi Partiyi desteklemekte ısrar edebilirler. Köylerde ve kırlarda oturan seçmenler muhtemelen büyük bir kitle teşkil edeceklerinden, böyle bir bölünme, şehirlerin, federe devlet yasama organlarındaki temsilcilerini geri çekmeleri ihtimallerini de artıracak ve Wisconsin'de «Areacrat» diye vasıflandırılan, - federe devlet meclislerinde insanlardan ziyade mahallin temsil edildiği - bir sistemin gelişmesi sonucunu doğuracaktır.

Bundan başka, önümüzdeki on yıl içinde federe devletlerin bazı banliyölere şehir merkezlerinden daha çok ilgi göstereceklerini tahmin ediyorum. Bunun asıl sebebi, kırlık yerlerde yaşayan insanların Demokrat Partiyi bırakıp, muhafazakâr ve statüko taraftarı olan Cumhuriyetçi Partiye rey verecek derecede, durumlarını ve yaşama şartlarını düzelmiş telâkki etmeleri olacaktır. Şehirlerin imar ve islâhına matuf mevzuat, şehir merkezlerinde yaşayan zengin köylüler tarafından da çoğu zaman desteklenecektir.

Diğer taraftan, Güneyde oturan zencilerin ve beyaz derili işçilerin kuzey şehirlerine doğru devamlı olarak göç edecekleri beklenebilir. Bunlar, fakir ve kalabalık olduklarından, gidebilecekleri yegâne yerler şehir merkezleridir. Bu merkezler, ne mahallî idarelerin ve federe devletlerin, ne de federal hükûmetin yeniden inşa edemeyecekleri kadar süratli bir şekilde tahrip edileceklerdir. Bu durumda federe devletler, siyasî mülâhazalarla şehir merkezlerinde nüfus kesafetini arttırmaya ve azınlık meselesini büyütmeğe çalışabilirler. Bu işi, şehir merkezlerini sevmediklerinden, halkın siyasî kanaatlarından korktuklarından ve banliyölerde yaşayan insanlarla, iş aramak üzere şehirlere göç eden fakirler arasındaki iktisadî ve sosyal sınıf farklarını muhafaza etmek istediklerinden dolayı yapmış olabilirler.

Bu suretle, şehirler halkı ile federe devletler arasındaki bu siyasî bölünmelerin dışında, hedef bölgelerinde oturan tehlide maruz insanlar, savaş mahiyetindeki bir anlaşmazlığı hafifletmek üzere, federe devletlerdeki ve federal hükûmetteki temsilcilerinin seslerini duyurmaya çok az imkân bulabileceklerdir.

Bununla beraber, Amerika ve Sovyetler Birliği arasında, bazan sıcak bazan soğuk bir şekilde devam edip giden mücadelenin önümüzdeki on yıl içinde bir gün bir ihtilâfa müncer olması ve neticede her iki memleketin de ağır tahribata uğramaları ihtimali vardır. Ben, Amerikalıların Sovyetlerle gergin münasebetler içinde rahatça yaşayabileceklerine inanmıyor ve Sovyet liderlerinin, Amerikan basınına akseden devamlı hü-

cüm ve isnatlarla Amerikalıları bir kaynama noktasında tutmakla ne yaptıklarının farkında olduklarını zannetmiyorum.

Birkaç yıl önce bir harbin sona ermiş olduğunu ve 1977 de de böyle bir taarruzun vukubulduğunu farzederek, şüphesiz 1977 de de, şehirlemizin bir kısmı tamamen yeni sahalarda, bir kısmı da eski yerlerinde yeniden inşa edilmeğe başlanmış olacaktıdır. Tabiatıyla, şehirlerin nüfusu, memleket nüfusu gibi bir hayli azalacaktır. Şehirler tahrip edilir ve büyük şehirlerdeki insanlar toplu halde küçük yerlere akın ederlerse, vukubulacak açlık ve hastalık gibi âfetler yüzünden, küçük şehirlerde bile nüfus azalacaktır.

Bir atom savaşı yeni yerleşme noktalarına dağılmış olan muhtelif kültür ve sınıftan insanların kurduğu hükümet sisteminde radikal değişikliklere yol açmaktan geri kalmaz. Ne gibi değişikliklerin vukubulacağı hususunda mütalâalar serdetmek çok enteresandır. Atom savaşının tahribatına maruz kalmış Amerikalıların, dünyanın daha kalabalık bölgelerinden Amerika'ya yerleşmek üzere gelecek bütün insan kitlelerinin hareketlerine mukavemet edebilmeleri ihtimali azdır. İnşa etme konusuna gelince, böyle bir ihya ve inşa faaliyeti başlangıçta az çok rastgele ve plânsız bir şekilde olacaktır. İster kazanılmış isterse kaybedilmiş olsun, atom savaşı sonunda, Amerika, dünyadaki benzin ve petrol kaynaklarından aslan payını alamıyacağına göre, şüphesiz otomobil sayısında da bir azalma vukubulacaktır. Atom enerjisinden muhtemelen daha fazla istifade edilecek, fakat bu böyle olsa dahi, muhakkak ki şehirlerde hayat standardı daha düşecek ve büyük şehirlerin gelişmesine imkân veren transit sisteminin düzeni büyük mikyasta bozulacaktır.

Kanaatimce, federal devlet sistemi tipi, bir dünya savaşından sonra da ayakta kalacaktır. Çünkü büyük şehirler, federe devletlerin kuvvetleri karşısında uzun müddet mukavemet edemeyeceklerdir. Atom savaşı sonunda federal devlet düzeninin bozulması ve karışık bir hal alması federe devletlere daha büyük sorumluluklar yükleyecektir. Bununla beraber, Amerika eğer mütecaviz bir düşmanın veya atom harbinden az zararla çıkmış, yahut da zayıf bir hükümetin idaresini eline geçirmiş olan başka milletlerin taarruzuna uğramadan yaşayabilirse federal hükümet, federe devletler üzerindeki otoritesini muhafaza edebilecek demektir. Karşısındaki zenci meselesini halletmeye gücü yetmiyen güney devletlerinin Amerika'nın diğer kısımlarından müstakil bir «Bölge devleti» (Regional Government) teşkil etmeğe çalışmaları da muhtemeldir.

Bir atom savaşının sonucu olarak mütalâası faydalı bir nokta da, federal hükümetin, büyük şehir bölgeleriyle daha ciddî bir şekilde ilgilen-

mesi olacak ve bu maksatla anayasada ve diğer kanunlarda yapılacak değişikliklerle bu bölgeler, federe hükûmetlere bağlı olmaktan çıkarılarak, doğrudan doğruya Amerikan hükûmetine karşı sorumlu duruma getirileceklerdir. Böylece atom savaşının neticesinde uğranılacak zararları telâfi etmek üzere, şehirlerin daha iyi bir şekilde plânlanması, sanayi ve nüfusun dağıtılması da temin edilmiş olacaktır.

Hülâsa etmek lâzım gelirse denebilir ki, bir atom savaşının vukubulacağı farzedildiği takdirde, şehirciliğin federal sistem üzerine olan tesiri, federe devletlerin ve federal hükûmetin önüne, siyasî faktörler dolayısıyla halletmelerine imkân olmayan meseleler koyacaktır. Bu durum, Amerikan halkının büyük bir kısmının ve sanayi mahvına ve Amerika Birleşik Devletlerinin bir müstakil devlet olarak ortadan kalkmasına sebebiyet verebilir.

Şehirlerin istikbali hakkında yapabileceğimiz ikinci faraziye ise, 1977 yılına kadar bir atom taarruzuna maruz kalmamakla beraber, daimî bir savaş tehdidi altında bulunmaları halidir. Bu tehdit altında dahi, Amerikan şehirlerinin nüfusu büyük mikyasta artacak, şehir merkezleri daha fazla genişliyecek ve sayıca çoğalacaktır. Bugün kırların birbirinden ayrıldığı birçok şehirler, birbirine yakın ve bitişik şehirleşmiş bölgeler hâline geleceklerdir. Nüfusun tazyiki, su ve kanalizasyon gibi şehir hizmetleri ihtiyacı, federe devletlerden, ve şehir dışında yaşayanlardan gelecek muhalefete rağmen, bu bölgelerde büyük şehir devleti telâkkisinin doğmasına yol açacaktır.

Federe devlet yasama organlarının, şehirlerin büyümesi hâdisesi ile uğraşmak istememeleri, bazı şehirleri, karşılaştıkları meselelerin hallinde yardım sağlamak üzere federal hükûmete başvurmağa sevkedecektir.

Şayet vaziyet çok fena ise, büyük şehirlerin, muayyen maksatlarla, federal hükûmetin özel savunma alanı haline getirilmesine teşebbüs edilebilir. Şehir büyüdükçe, federe devletlerle şehir merkezleri arasındaki husumet muhtemelen artacaktır. İki nevi şehirle, federe devletler arasındaki anlaşmazlığın, önümüzdeki 20 yıl içinde Amerikan seçimleri üzerinde tesiri görülecektir.

Devlet kademelerini, mahallî su, kanalizasyon ve trafik meselelerinin halledilmesi için birtakım yetkilerle teçhiz etmek ihtiyacı, federe devletlerin kanunlarına büyük değişiklikler getirecektir. Federe devletler büyük şehir bölgelerinin siyasî nüfuzunun artmasını arzu etmediklerinden, noksanlar aramağa ve «hükmetmek için bölmek» kaidesini tatbik etmenin bir vasıtası olarak, bu bölgeleri, şehirler ve kırlık yerler diye parçalamaya devam edeceklerdir.

Şehirlerdeki nüfusun da, bir tarafta zenginler ve öte yanda bir nevi iktisadî kast sisteminin teessüs edeceği kırılık yerlere doğru göçen beyaz asıllı insanlar diye bir tabakalaşmaya maruz kalması beklenebilir. Beyaz asıllı olmayan insanların güneydeki köylerden, büyük şehir bölgelerindeki şehir merkezlerine doğru akına devam etmeleri muhtemeldir. Şehir merkezlerindeki zenci seçmenler blokunun büyümesi vakıası daha da ileri giderek, federe hükmetleri idare eden insanlarda, büyük şehir bölgelerindeki şehir merkezlerini tecrit etmek ve onların artan siyasî kuvvetlerini durdurmak arzusunu uyandıracaktır.

Gelecek yirmi yıl içinde, bazı bölgelerde merkezî hükûmetlerin büyük ölçüde zenci seçmen guruplarının tesiri altında kalmaları imkânları, şüphesiz birçok şehirlerde müşahede edilecektir. Bununla beraber, Amerika'nın kuzeyindeki şehirlerin gelişmesi, doğrudan doğruya, hem idarî, hem de iktisadî tazyiklerle yerlerinden edilmeleri muhtemel olan zenci azınlıklar hakkında güneydeki federe devletlerin takip edecekleri siyasete bağlı kalacaktır. Bu nevi gurupların mevcudiyeti, mesken ve iş talebi doğuracak, insan hakları ve sosyal mülâhazalarla ilgili mevzuatın çıkarılmasını gerektirecektir. Bir kısım insanlar da, bulacakları yüksek ücret ve yaşama kolaylıklarından istifade etmek üzere şehirlerde toplanmağa devam edeceklerdir.

Lüzûmundan fazla şehirleşme, âmme hükmî şah'larının mülkiyetiyle ve sosyal yardım fikirleriyle, özel teşebbüs telâkkileri arasındaki anlaşmazlıkları artıracaktır. Bileklerinin kuvvetinden başka güvenecek hiçbir şeyleri bulunmayan büyük amele kitlesi, işsizlik halinde huzur ve güvenliklerini teminat altına alacak mevzuat talep edeceklerdir. Federe devletlerin sınırları içindeki köylük yerlerde ve banliyölerde oturanlar tarafından muhalefetle karşılanacak olan bu çeşit mevzuat, federe devletlerin yasama organlarındaki şehirli ve köylü kuvvetler arasında mücadeleye sebep olacak ve bu hâl Kongre'ye de intikal edecektir. Mesken meselesinde de husule gelecek aynı ideolojik anlaşmazlık belediyelerin mesken yapımı faaliyetine muarız olanların kuvvetlenmelerine sebebiyet verecek ve özel teşebbüs, iktisadî kanunlar gereğince şehirlerdeki nüfusa ucuz fiatla mesken temin edemeyeceğinden, şehirlere akın etmiş olan kitleler devamlı bir mesken buhranı ile karşılaşacaklardır.

Kırılık bölgelerin önem kazanmasıyla, büyük şehirleri birbirine bağlayan direkt yollar sistemi gelişecektir. Bu şehirlerde mahdut ölçüde de olsa, eski bölgelerdeki mütecanis ve kolayca tanınabilen mahalleler inkişaf edecektir. Bunlardan bazıları arzuya şayan olsalar bile, diğer bir kısmı, civar mahallelerden sadece yollarla ayrılmış olan, gelişmemiş sefalet mahalleri halinde kalacaklardır. Her iki bölgeden de teşhisi kabil

siyasî endişeler doğacaktır. Eğer şehirlerin gelişmesi neticesinde birçok küçük mülk sahipleri ellerindeki arazilerin mülkiyetini kaybederler ve geniş bir kiracılık sistemi teessüs ederse, federal ve federe devlet kanunlarının, kiracıların toprak sahipleri üzerindeki tazyikleriyle ilgilenmeleri mümkündür.

Nüfusu besliyecek kaynaklar münasip şekilde bollaşmadan temiz hava ve su temin edilmeden nüfusun artması, birçok kimseler için hayat standartlarında önemli bir düşmeye sebebiyet verebilir. Büyük bir kitle teşkil eden çocukların okuması maksadıyla vergi ihdası teşebbüsleri müşkil bir mesele olarak ortaya çıkacaktır. Eğitim maksadıyla mülk üzerinden alınacak vergiye gösterilen mukavemetlerin, millî eğitim plânlarını ciddî şekilde zaafa uğratması mümkündür.

Makinaların bahsettiği imkânlardan daha fazla faydalanılmağa başlanması da, onların doğuracağı zararlı tesirlerin bertaraf edilmesi için zarurî olan birtakım acele kanunî tedbirlerin alınması sonucunu doğuracaktır. Motörlü taşıtların münasebetsiz şekilde kullanılmasına, gürültüye, pisliğe ve sıhhate zararlı faaliyetlere karşı çıkarılan kanunlar, şüphesiz, istikbalde nüfusun temerküzü hâdisesi vukubulduğu zaman tatbik kabiliyeti bulacaklardır. Bu kanunların çoğu, bu nevi kanunlara olan ihtiyacı idrak edemiyen köylüler tarafından bir mukavemetle karşılandıktan sonra federe devlet meclislerinden geçebileceklerdir.

Şehirlerin ihtiyaçları artacağından ve bu ihtiyaçlarının karşılanması için şehirler federal hükûmeti tazyik edeceklerinden, federe devletlerin yasama organlarının, şehir meseleleriyle daha fazla ilgilenmeleri muhtemeldir; fakat federe devlet meclislerinin sosyal diye tavsif edilebilecek bir mevzuat istikametine yönelecekleri muhtemel görünmemektedir. Fazla olarak, federe devlet meclislerinde, bir taarruz ihtimaline binaen askerî kuvvetlerin artırılmasıyla ilgili olanlar müstesna, federal hükûmetin bütün faaliyetlerini kösteklemek istikametine bir faaliyet görülecektir.

Şehirler nüfusunun artması Amerika'da ziraatı da zorlayabilir. Ziraî inkişaf ve su kaynakları daha iyi bir şekilde plânlanmadıkları takdirde, önümüzdeki yirmi yıl içinde, şehirlerin zaman zaman belibaşlı ihtiyaç maddelerinin darlığını çekmeleri mümkündür. Atom savaşı korkusu altında bile, bilhassa şehirlerin üzerinde tesirlerini gösterecek ve federe devlet mevzuatından ziyade, federal ölçüde bir sosyal mevzuata ihtiyaç hissettirecek bir işsizliğin zuhuru da muhtemeldir.

Bununla beraber, eğer Rusya ile gergin münasebetlerin hâkim olduğu bir sulh havası içerisinde yaşanırsa, 1957-1977 yılları arasındaki hâdiseler, netice itibariyle, federe devlet yasama organlarının kuvvetlerinin azalmasına ve şehirler halkı tarafından aleyhte yapılan bütün pro-

pagandalara rağmen federal hükûmetin kudretinin artmasına müncer olacaktır.

20 yıl sonra, büyük şehirlerdeki çeşitli guruplar arasındaki mücadeleler de, federal devlet sistemi üzerinde tesirlerini göstereceklerdir. Bu mücadelelerden birincisi, halkın kullanacağı oya hâkim olmak üzere seçimleri finanse etmeğe muktedir olan çeşitli guruplar arasında cereyan edecek mücadeledir. Bahis konusu guruplardan biri, çoğu banliyölerde yaşayan arazi sahipleriyle, idare edenler sınıfına mensup kimselerin temsil ettikleri guruptur. Diğer bir gurup ta, teşkilâtlanmış iş gücünün temsil ettiği guruptur. Her iki gurup, büyük şehirlerdeki hükûmetler nezdinde hâkimiyet sağlamaya teşebbüs edeceklerdir. İdare edenler sınıfına mensup olanların çoğu banliyölerde yaşadıklarından, dikkatlerini, bilhassa şehirlerin mukadderatına, hükûmetin muhtelif kademeleri vasıtasıyla veya bizzat hâkim olmalarına imkân verecek şekilde, federe devlet kanunlarının değiştirilmesi meselesine çevireceklerdir. Bu faaliyetlerinde, köylük yerlerin temsilcileri tarafından destekleneceklerdir.

Buna karşılık işçi teşekkülleri, meclislerden müstakil olarak, şehir merkezlerinin kontrolünü ellerinde bulundurmak suretiyle, bu harekete mukavemet edeceklerdir. Eğer, yasama organları şehir merkezleri üzerindeki yetkilerini geniş ölçüle kullanırlarsa, işçilerin seçeceği şehir temsilcilerinin federal hükûmetten himaye ve yardım beklemeleri çok muhtemeldir.

İkinci bir mücadele de, şehir merkezlerine hâkim olmak isteyen, kumarbazları, suçluları, gangsterleri desteklemek üzere teşkilâtlanmış insanlara karşı girişilecek mücadele olacaktır. Şehir merkezlerine çoğu zaman «oyun yeri» gözüyle bakılır. Bu merkezlerin bazı semtlerindeki teşkilâtlanmış suç mahiyetindeki hareketlere karşı mahallî makamlarda bir göz yumma temayülü görülmektedir. Bu durum, haydutların ve teşkilâtlanmış sokak çapkınlarının büyük ölçüde artmasına yol açmaktadır. Birçok şehirlerde, idare mevkiinde bulunan kimseler veya işçi toplulukları vasıtasıyla iş gören, bazen de her iki guruptan faydalanan teşkilâtlanmış sokak çapkınlarının şehir idarelerini ele geçirmeğe muvaffak oldukları görülmüş ve neticede mahallî hükûmetler iş göremez hale gelmişlerdir.

Bazı kimselerin kumar ve çapkınlık ihtiraslarının giderilmesine imkân olmadığından, bu çeşit mücadele, istikbalde daha şiddetli olacaktır. Eğer bu teşkilâtlanmış gayrimeşru unsurlar şehirlere hâkim olurlarsa, aynı taktik ve tekniği federe devletler üzerinde hâkimiyet tesis etmek için de kullanacaklardır. Bunlar, idare eden kimselerle olduğu kadar, işçi temsilcileriyle de iyi geçinirler. Hâkimiyet tesis etmek üzere, şartların gerektirdiği derecede her iki guruptan da faydalanırlar.

Teşkilatlanmış suç elemanları, birçok yerlerde, sözde namuslu idarecilerle sıkı münasebet halinde çalışırlar. Bazı yerlerde de, merkezî işçi teşekküllerinin kilit mevkilerini tutmuşlardır. Federal mevzuat bu meselelerin halli istikametine yöneltilebilir; çünkü federe devletler ya çoğu zaman çaresiz ve kuvvetten mahrum, yahut da meselenin farkında değildirler.

Federal sistem üzerinde müessir olabilecek üçüncü büyük ihtilâf da, bilhassa, güneydeki zencilerle, kuzeydeki Avrupa asıllı beyazlar yahut da Puerto Rico'lularla, kuzeydeki beyazlar gibi çok farklı kültür guruplarına mensup insanlar arasındaki ihtilâftır. Zencilerin kuzeydeki şehirlere doğru akın etmeleri, buradaki siyasî liderlerin, insan hakları ve daha müsait iş imkânları hususunda faaliyette bulunmak arzularını kamçılayabilir. Fakat, kuzeydeki beyazlar, zencilerle temaslarını kesme yollarını aradıklarından, uzun vâdede, ayrı bir kast sisteminin inkişaf etmesi de mümkündür. Bu temas kesme olayı, kuzeyli beyazların, zenciler hakkındaki âciz ve nispeten çaresiz insan intibalarının, sokaklarda kadınlara saldıran kötü bir insan, bir kavgacı, bir haydut ve bir esrarkeş intibai hâline inkişaf edeceği zaman vukubulacaktır. Böylece, zencilerin güneydeki köylerden kuzey şehirlerine göçmesiyle, bu şehirlerde, güneydeki federe devletlerin durumuna benzer bir şekilde değişme temayülleri görülecek ve sırasında bunun da federal sistem üzerindeki akisleri büyük olacaktır.

Federal devlete tesiri olacak bir başka problem de faydalı meşgaleleri ve kendilerini geçindirecek dürüst çalışma yollarını bir yana bırakarak, gönüllü olarak haydut teşekkülleri kurabilecek gençlerin sayılarının artmakta olmasıdır. Almanya'daki gençlik hareketlerini siyasî liderler nasıl teşkilâtlandırmışlarsa, bu teşekküller de siyasî bir kuvvet olarak harekete geçirilebilirler. Gençlerin bugünkü zevkleri ve otomobil ihtiyaçları için para bulamayacakları bir buhran devrinin, Amerika'da faşist bir cereyanın gelişmesine sebebiyet vermesi akla yakındır. Çünkü iktisadî vakıalardan bihaber olan birçok gençler bir demagogun arkasından gidebilirler.